

ἀπὸ τὴν οικονομική του ὄψη, καὶ δείχνει ἐλοχάσασα πῶς οἱ Νεότουσκοὶ βρίσκονται σὲ φρικτὸ δίλημμα. Ἀπὸ τὸνα μέρος θέλουνε νὰ συντρίψουνε, νὰ πνίξουνε κάθε τι ἑλληνικό, καὶ ἀπὸ τῆλο βλέπουνε πῶς δὲν τοὺς συμφέρει νὰ χτυπήσουνε τὴν ἑλληνική προοδευτική ἐργασία τοῦ σκορπίζει στὴν Τουρκιὰ τὰγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ. Γι' αὐτὸ βρῶνε μιὰ στὸ κερφί καὶ μιὰ στὴ πέταλο. Κ' ἐμεῖς οἱ Ἑλλαδικοὶ στὸ ἀναμεταξὺ τί κάναμε; Τώρα τελευταῖα ξυπνήσαμε καὶ κάνουμε ὅ,τι ποῖται γιὰ ν᾿αῡαστε ἔτοιμοι γιὰ πόλεμο. Δὲ φτάνει ὅμως αὐτό· ἔπρεπε νὰτραλιστοῦμε καὶ μὲ φίλους καὶ σύμμαχους. Σ' αὐτὸ ἡ πολιτικὴ μας στάθηκε ὡς τώρα ἀντίθετη πρὸς τὸ συμφέρον μας. Κατορθώσαμε νὰ ξεμοναχιαστοῦμε· καὶ ὄχι μόνο τοῦτο, παρὰ καὶ νὰ κινήσουμε τὸ μῖσος καὶ τὴν ἐντιπάθεια αὐτῶν ἡμιοκαθῶν καὶ ἡμιοκαθῶν περιόχων φυλῶν, τὰς ὑπονοίας καὶ τὴν περιφρόνησιν τῶν Μεγάλων.

Τὸ συμπέρασμα τὸ βγάζει ὁ καθένας. Ἄλλοι στὸν ἐντρεπωμένο ἄμα τὸν πιάσουνε δυὸ σπασμένοι. Τὸ ζήτημα εἶναι νὰ μονοιάσουνε καὶ νὰ τὸν πιάσουνε. Καὶ νὰ νοιώσουνε ἀπὸ πρὶν ὅτι τοὺς συμφέρει. Αὐτὸ ἐννοεῖ καὶ τὸ ἄρθρο τῆς «Οἰκονομικῆς», ἄμα λέει πῶς ἐλπίζει νὰ ξεμεθῶσουν ἐπιτέλους καὶ ἱσχυροῦναι τὰξεις» νὰ ὁδηγήσουνε τὸ λαὸ σὲ ὑγιέστερα φρονήματα.

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΠΕΙΡΑΣΜΟΣ—, ΑΠΟΚΛΗΡΟΙ

«Ὁ πειρασμός» κωμωδία Συγγραφέας δ κ. Γρ. Ξενόπουλος. Θέατρο Βαριετέ.— Ὅπως ἔλα τὰ ἔργα τοῦ κ. Ξενόπουλου καὶ αὐτὸ εἶναι μιὰ ἡθογραφία. Ἡθογραφία σηκαμένη ἀπὸ τὴ σύγχρονη ζωὴ τοῦ ἀθηναϊκοῦ σπιτιοῦ. Μιὰ περίετρα, ἡ Καλλιόπη ποὺ ἀπὸ τὴν ὁμορφιά της καταντᾷ ἀληθινὸς πειρασμός, μπλίνει σ' ἕνα σπῖτι καὶ τὸ κάνει πάνου κάτω. Τὴν ἐρωτεύουνται ὅλοι. Ὁ γέρος συνταξιούχος Ἀρεοπαγίτης, τὸ παιδί του, ὁ γκαμπρός του, ὁ ἄλλος γκαμπρός του, ὁ περέτης. Μ' αὐτὴ ὅλους τοὺς κ'ροῦδεύει τί ἔχει διασμένη τὴν καρδιά της σ' ἕνα σκαπανέα. Στὸ τέλος γίνεται σκάταλο καὶ τὴ διώχνουνε ἀπ' τὸ σπῖτι, δίνοντάς της μάλιστα καὶ πατέντα καλῆς διαγωγῆς.

Οἱ τύποι καλοβαλμένοι στὴ σκηνὴ καὶ παρμένοι σὲ καλὰς γραμμὰς ἀπὸ τὴ ζωὴ. Μὰ τίποτ' ἄλλο. Σκηνηκὴ τέχνη καμιά. Πλεξίμο θεατρικοῦ ἔργου πουθενά. Ἡ «κωμωδία», ὅπως τὴ χαρακτηρίσε ὁ συγγραφέας, κάνει ἐντύπωση θεατρικῆς ἐπιθεώρησης. Ὁ κ. Ξενόπουλος εἶναι κατὰ βάθος δημοσιογράφος. Δὲν μπορεῖ, ὅσο κι ἂν πασχίζει, νὰ μπῇ σὲ περικυκλωσιὰ ἀληθινὰ φιλολογικὴ. Καὶ δυστυχῶς γιὰ τὴν ἡλικίαν του εἶναι ἀργὰ πιά νὰ τὸ καταφέρει.

Τὸ ἐμπορικὸ πνέμα τοῦ κ. Ξενόπουλου θυματούργησε τούτῃ τὴ φορά. Τὸ ἔργο του τὸ παρουσίασε σὰν κωμωδία τοῦ Γερμανοῦ κ. Φρέμτ καὶ μὲ τὸν

τίτλο «Ἐνὰ σπῖτι ἄνω κάτω», κ' ἔτσι παίχτηκε τὴν πρώτην φορά. Ὅλα τὰ τερτίπια γιὰ νὰ πετύχη ἡ ἐπιχείρηση.

★

«Οἱ ἀπόκληροι» δράμα σὲ τέσσερις πράξεις. Συγγραφέας: Ζ. Μακρῆς. Στὸ θέατρο τῆς Νεάπολης.— Ἐνας νέος, ὁ Κώστας, παίρνει καὶ δίνει ἴσα μὲ ποὺ νὰ καταφέρῃ νὰ βρῇ μιὰ θέση ὑπαλληλικὴ στὰ γραφεῖα μιᾶς ἐταιρίας «πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς». Ἀμέσως παντρεύεται τὴν ἀγαπημένην του Λέλα πλάθοντας μύρια ὄνειρα φτωχισμένης ζωῆς. Μὰ σὲ λίγα χρόνια πέφτουν τὰ φτερά του. Ἡ δουλειὰ πολλή, ὁ μιστὸς μικρός, κ' ἡ προκοπὴ ἀβέβαιη. Τὰ ἐξοδα τοῦ σπιτιοῦ πλάκωνουν τὸ ἕνα ὕστερα ἀπὸ τ' ἄλλο. Χρεώνεται, καὶ κιντυνεύει νὰ πουληθῇ στὸ σφυρὶ τὸ σπῖτι του. Ἀπὸ τὸ κακὸ του ἀρρωσταίνει. Ἡ ἐταιρία τὸν πιάει καὶ ἔτσι στὸ δυστυχισμένο Κώστα σιμώνει τὸ φάντασμα τῆς πείνας. Στὴν ἀπελπισίαν του παρουσιάζεται μὲ τὴ γυναῖκα του σὲ διευθυντὴ τῆς ἐταιρίας νὰ τὸν περικαλέσῃ γιὰ τὸν ξαναδιορισμό του. Μ' αὐτὸς ἀρνίεται τὴν ἀρχή. Ὑστερα ὅμως πρὸς τραβιέται ἀπὸ τὴν ὁμορφιά τῆς Λέλας τοῦ δίνει ἐλπίδες. Κρυφὰ σιμώνει τὴ Λέλα ὁ κ. διευθυντὴς καὶ τῆς τὸ λέει καθαρὰ πῶς φτάνει νὰ θελήσῃ νὰ σβύσῃ τὴν ἀγάπην του καὶ ὅλα τελειώνουν καλὰ. Μὰ ἀντὶς γι' ἀπάντησιν ἡ Λέλα τονὲ σκοτώνει.

Γενικὰ νὰ κρίνουμε τοῦ «Ἀποκλήρους» δὲ θὰ τὸ βροῦμε ἔργο ἄσκημο στὴ σύλληψή του. Ἐχει μὲτα μιὰν αὔρα ἀπὸ ἀλήθεια, καὶ μιὰ προσπάθειαν νὰ κοιτάξῃ ἀπὸ σιμὰ τὴ ζωὴ μας. Μὰ ὁ συγγραφέας τοῦ φαίνεται πῶς δὲν ἔχει τὸ μάτι ν' ἀντικρύξῃ ξεκαθάρῃ τὸ κοινωνικὸν ἡμᾶς ζύμωμα. Θὰ χρειάζοταν ἀπὸ μέρος τοῦ ἐπιστημονικῆ μελέτη στὰ διάφορα κοινωνικὰ ζητήματα, γιὰ νὰ μὴ βλέπῃ συχισμένα τὰ πράγματα. Ἡ ἐπιστήμη σήμερὰ ἔφατσε νὰ εἶναι ὁ ἀπαραίτητος βοηθὸς ἀκόμα καὶ τοῦ δραματικοῦ συγγραφέα. Ἡ ἐπιστήμη εἶναι ἡ μελέτη, ἡ παρατήρησις, ἡ πείρα, τὸ ξέτασμα ἀπὸ σιμὰ καὶ ἀπὸ ἀφῆλα, ἀπὸ περασμένα χρόνια καὶ ἀπὸ πλῆθος ἀνθρώπων καὶ τὸ βάλλισμο τῆς κάθε παρατήρησεως σὲ τάξιν καὶ σὲ σειρά. Ἐχοντας τὸ λοιπὸ τὴν ἐπιστήμην σὲ χερί του ὁ σημερινὸς μελετητὴς τῆς κοινωνίας μας δὲ θὰ σταματᾷ σὲ πράγματα ξετρεπμένα καὶ ξεκαθαρισμένα ἀπὸ ἄλλους γιὰ νὰ βγάλῃ συμπεράσματα γνωστά, μὰ θὰ προχωρήσῃ μπροστὰ στοὺς καινούριους κάμπους τοῦ κοινωνικοῦ ἀγῶνα, τοῦ καθαροῦ ἀγῶνα, τοῦ γενικὰ ἀποκρυσταλλωμένου ἴσκαμ σήμερὰ ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ παρατήρησιν κοινωνικοῦ ἀγῶνα,

Όσο γιά τή δραματική τέχνη τοῦ κ. Μακρή ἔχουμε νά παρατηρήσουμε πὼς δὲν ἔφυγε ἀπὸ τὸ χιλιοπατημένο δρόμο τῆς χοντρῆς προσπάθειας γιὰ συγκίνηση. Περὶδειγμα τὸ τέλος τοῦ δραμᾶτου, ἀφύσικο, ἀτεχνο, μελοδραματικό κι ἀψυχολόγητο. Περὶδειγμα ἀκόμα ἡ γλώσσα τοῦ ἔργου, καθαρεύουσα μπαστάρδικη, ἀνάξια ὅχι γιὰ συγγραφέα, μὰ γιὰ νέο ἄνθρωπο, ποὺ πρέπει κάτι νὰ νοιώθῃ καλῆτερο ἀπὸ τίς διάφορες ἐπιφυλαχτικὲς γνώμες τῆς γνωστῆς βιομηχανίας.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ. — Τὸ εἶπαμε πὼς γιὰ τὴ στήλη αὐτὴ πρέπει νὰ μᾶς συντρέχουν ὅλοι οἱ φίλοι, τοῦλάχιστο γιὰ ὅσα γίνονται ἔξω ἀπὸ τὴν Ἀθήνα. Μὰ καὶ στὴν Ἀθήνα, μὲ τὸ κακὸ ποὺ γίνθηκε γιὰ τὸ Πρότυπο Σκολεῖο, εὐκολο εἶτανε νὰ μᾶς ξεφύγουμε μερικά. Ἐνα ὅμως ἀπὸ αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ τὸ παραλείψουμε, τὴν εἴδηση ποὺ ἔβαλε ἡ «Ἀστραπὴ» (4 Ἰουλίου) πὼς τάχατε ὁ ἀθηναῖος καθηγητὴς κτλ. ἔθεσε τὰς βάσεις ἐνεργείας ὑπὲρ τῆς γλώσσας καὶ καταπολεμήσεως τῶν χυδαῖστων καὶ δημοτικιστῶν ἐπικαλουμένων. Αἱ ἐνέργειαι αὗται σκοποῦν τὸ κατακέφαλα κτύπημα τοῦ ἀρχαιρεσιάρχου τῆς γλώσσας μας πρωτομάστορη Ψυχᾶρῃ καὶ τῶν ὁπαδῶν του. Τὸ κτύπημα δὲ θὰ εἶνε τοιοῦτον ὥστε νὰ συντριβοῦν ὁλοσχερῶς. «Ἐχετε, φυσικὰ τώρα, τὴν περὶέργεια νὰ μάθετε τί θᾶναι αὐτὸ τὸ χτύπημα. Ὁ κ. Μιστριώτης σ' ἐτοιμάζει ἐγκύκλιον πρὸς τοὺς διδασκάλους ὅλων τῶν πόλεων καὶ χωρίων, νὰ συνεννοηθοῦνε μαζὶ του, καὶ μὲ τὴ συνεννόησή τους αὐτὴ θὰ ὑποδειχθῇ ἢ μᾶλλον θὰ ἐπιβληθῇ εἰς τοὺς μέλλοντας πληρεξουσίους τῆς κατὰ τὴν 1ην Σεπτεμβρίου συνερχομένης Ἐθνοσυνελεύσεως ὅπως συζητηθῇ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἐν αὐτῇ καὶ τεθῇ ἄρθρον ρητὸν ἐν αὐτῷ τῷ Συνταγματικῷ μας χάρτι, δι' οὗ θὰ προκρίπεται ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ ἡ Ὁρθογραφία, κατὰ τῶν αἰρεσιάρχων, ἀπαγορευομένης τῆς καθ' ὁλοκλήρητον ἐκείνης χρήσεως τῆς γλώσσας τῶν χυδαῖστων καὶ δημοτικιστῶν.» — Μὰ, εὐλογημένοι, θὰ ράψῃ τὸ στόμα του τότες ὁ Μιστριώτης; Γιατί ὅλοι δὲ τὸ ξέρουνε πὼς ὁ σοφὸς καθηγητὴς ὅχι δημοτικίζει, παρὰ καὶ παραχυδαίζει στίς κουθέντες αἰν τῷ μεθ' ἡμέραν βίῳ, ὅπως θᾶλεγε ὁ ἐγκωμιστής του Σταματάκιος ὁ Βάλβης.

Μὰ πρὶν ἀκόμα ξιγεννήσῃ τὴν Ἀθηναὶ ἐγκύκλιον ἡ κεφάλαι τοῦ ἐρικαθαροῦ Δία, βιάστηκε νὰ γράψῃ στὴν «Πατρίδα» (11 Ἰουλίου) ἓνα βαρύδροντο

γράμμα ὁ δημοδιδάσκαλος κ. Βασιλείος Ἀθ. Μοίρας ἀπὸ τῆς Μάντρας τῆς Λεψίνας. Φαντάστηκε ὁ φίλος πὼς εἶχνε βρῖσει τοὺς δημοδιδασκάλους οἱ δημοτικιστᾶδες, ἐνῶ ἀληθινὰ τοὺς ἔβρισε ὁ κ. Σκιας, καὶ διαφεντεύοντας τὸ συνάφι τοῦ λέει πὼς φταῖνε οἱ κριτᾶδες τῶν βιβλίων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου ποὺ τοὺς ἀπαρτίζουν βιβλία πᾶν ἄλλο ἢ χρήσιμα εἰς τὸν σκοπὸν, δι' ὃν προωρίσθησαν». Συχωροχάρτι δίνει μονάχα στὸν κ. Κουρτίδη ποὺ ἀπαρουσίασε σχετικὴν τινα ἐπιτυχίαν καὶ ἐργασίαν κἄπως εὐσυνείδητον». Λέει ἀκόμα: «Μὲ τοὺς δημοτικιστὰς συμφωνῶ ὡς πρὸς τὴν ἀπλοποίησιν τῆς γλώσσας τοῦ βιβλίου μέχρις ὁρισμένου ὁρίου, ὅχι ὅμως νὰ γίνῃ ὑπερπῆδησις τοῦ ὁρίου τούτου καὶ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ συνονθύλευμα τοῦ Ψυχᾶρη, Πάλλης καὶ συντροφίας διότι ἡ γλῶσσα αὐτῶν εἶνε ὅλως ἀγνωστος εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν». Λέει, ἀκόμα, διχως νὰ κοκκινίσῃ, πὼς τὰ δημῶδη ἄσματα αἰνεῖ εἰς γλῶσσαν ἀπλὴν, ζωντανήν, καθαρεύουσαν σχεδὸν καὶ πὼς αἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην ἔγραψεν ὁ Βυλαωρίτης, ὁ Κρυστάλλης ἀργότερον, καὶ νῦν ὁ Δημοτρίου, ὁ νεαρὸς Κελεπούρης καὶ ὁ Χρηστοβασιλῆς ἐν μέρει». Ἐν μέρει, λέει, ἀδιότι οὗτος (ὁ κ. Χρηστοβασιλῆς) παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς ὑποστάσεις εἰς τὸ ζήτημα αὐτό· ἄλλοτε ὡς τῆς καθαρευούσης ἐργάτης, ἄλλοτε τῆς δημῶδους καὶ ἄλλοτε τῆς μαλλιαρῆς, καὶ ὑπὸ μὲν τὴν πρώτην ὑπόστασιν παρουσιάζεται ὡς δημοσιγράφος, ὑπὸ τὴν δευτέραν ὡς ποιητής, ὑπὸ τὴν τρίτην ὡς διηγηματογράφος». Μᾶς λέει τέλος πάντων καὶ τὴν ἀτομικὴν του γνώμη ὁ κύρ δάσκαλος: «ὅτι πρέπει ἡ γλῶσσα τοῦ Ψυχᾶρη καὶ συντροφίας νὰ ἀποκλεισθῇ ἐντελῶς ἀπὸ τὰ σχολεῖα, ἡ δημῶδης νὰ περιορισθῇ εἰς τὰ ποιήματα, ἄσματα καὶ διηγήματα, ἡ δὲ γλῶσσα τῶν βιβλίων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου νὰ εἶνε ἐκείνη τὴν ὁποίαν ὁ λαὸς ζητεῖ καὶ αἱ ἐθνικαὶ ἀνάγκαι ἐπιβάλλουν.» — Νὰ τὰ δῇ ὁ Μιστριώτης αὐτὰ ποὺ γράφεις, ἄμοιρε Μοίρα, καὶ σ' ἔπαψε ἀμέσως, δυνάμει τῶν καινούριων ἀρθρῶν ποὺ θὰ βαλῇ στὸ Σύνταγμα!

Λεῖπει δ' Μάρτης ἀπ' τῆς Σαρακοστής; Ναι καὶ ὁ ἐθνομάρτης κ. Πανᾶς, ὁ νεοπροβλήτος Ἐθνικὸς Ποιητὴς (παρακκλούμε τὸν κ. Νέη νὰ μὴν τὸ πάρῃ γιὰ προσβολή!), ἢ καλῆτερα ὅχι ὁ κ. Πανᾶς, παρὰ ὁ ἐθνικός του βιογράφος κ. Α. Χαροκόπος («Ἐσπερινή», 7 Ἰουλίου) μᾶς βεβαιώνει πὼς «δὲν ἡτοχάζει (ὁ κ. Πανᾶς), ἀλλ' ἀποδύεται εἰς ἄλλον ἀγῶνα ἐπίσης μέγαν, ἐπίσης πατριωτικόν, τὸν ἀμείλικτον πόλεμον κατὰ τοῦ γλωσσοφθόρου καὶ ἐθνοκτόνου Μαλλιαρισμού, καὶ ὁ ἐπίλεκτος κόσμος τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἡ Λευκάς, ἡ Ζάκυνθος, αἱ Καλάμαι, τὸ Γύθειον καὶ ὅπου δῆποτε ἐξήπλωσε τὰς φιλογλοσσικὰς